

MÕNINGAID PSÜHHOSOMAATIKA AJALOOlisi ASPEKTE

Aili Paju

Kuigi haiguspõhjuste loetelus on tavaliselt leidnud rõhutamist keemilised, füüsilised ja bioloogilised faktorid, on jäänud endiselt mõistatuseks, miks ühesugustes tingimustes elavatest inimestest üks haigestub, teine aga mitte. Ehk täpsustatult, kaasaja meditsiin on rikas andmete poolest, miks keegi haigestub vähki, kuidas haigus oma eri etappides kulgeb, kusjuures aga sama oluline, kui mitte olulisem probleem, miks teine ei haigestu vähki, on jäänud tähelepanu alt täiesti välja. Selle küsimuse keskne element -inimese psüühiline eelsoodumus ehk predispositsioon - on meditsiinis kõrvale lükatud. Käsitleda seda probleemi kaasaja matemaatika, biokeemia või geneetika vahendusel oleks ideaalne, kuid antud hetkel ilmselt veel võimatu. Meditsiin võlgneb oma edu, kuid ka piirid, suuresti loodusteaduslikule mõtlemisele.

Käesolevas ettekandes pööratakse meditsiini nendesse aegadesse, mil inimesesse suhtuti kui kosmilisse, religioossesse, kui elujõudu sisaldavasse olendisse.

1. Vanas Egiptuses peeti inimest kosmiliseks olendiks. Haigust mõisteti kui vaimset deformatsiooni, mis avaldub hälvetena kehas. Universaalseks ravimiks oli templiuni.

2. Vanas Kreekas oli inimene jumalaid tunnetav olend. Teda püüti viia Mina teadvustamiseni, et inimhinge harmoonia ja eneseterviklikkuse teel taastada tervist.

3. Keskaja arsti Paracelsuse järgi oli inimene looduse osa, kelle ravimiseks tuli rakendada viit jumalikkude printsiipi:

a) *Ens astrale*, inimene kui tähistaeva mõjude tulemus; see märgistas inimest kui loovat olevust.

b) *Ens naturale*, inimliku biograafia ala; iga inimene on mikrokosmos, maailm omaette.

c) *Ens veneni*, tähistab toitumisest tulenevaid metaboolseid protsesse. Paracelsus vaatleb kogu seedimisprotsessi kui kestvat mürgistamist.

d) *Ens spirituale*, inimene kui vaimne olevus, kes on võimeline maailma tunnetama ja maailmast mõtlema.

e) *Ens dei*, jõud inimeses, mis annab talle võime oma kuju taastada, annab võime suuta terveneda.

4. Inimene kui kaasaja tsivilisatsioonis eksisteeriv olend. Tarbides tsivilisatsiooni-hüvesid toimub kaugenemine kosmosest, religioonist ja loodusest. Ravi tugineb statistiliselt nivelleeritud ja teaduslikult põhjendatud raviskeemidele, kuid need ei arvesta indiviidile omast vaimuenergiat.